

Beste Arnon

Briefwisseling tussen hoogleraar economie Bas Jacobs en schrijver Arnon Grunberg.

Economisch masochisme

Wat een stank voor dank krijgt Mario Draghi in Nederland. Ik vind het zorgwekkend hoe onze politici, beleidsmakers en journalisten in de greep zijn van een economische dwaalleer, die je misschien het beste zou kunnen omschrijven als nationaal-economisch masochisme. Draghi doet zijn werk goed. Doordat de eurozone eigenlijk sinds 2008 in een chronische recessie zit, daalt de inflatie al jaren. We hebben momenteel zelfs deflatie - ook vanwege de lage olieprijs. Dat is gevaarlijk, zo weten we uit de Grote Depressie. Huishoudens, bedrijven en overheden geven minder uit als hun schulden meer waard worden. En het loont om bestedingen uit te stellen als alles goedkoper wordt. De economie heeft dringend inflatie nodig. Dan dalen de besparingen en stijgen consumptie, investeringen en exporten - de laatste via een lagere eurokoers. De ECB-rentes staan al op nul. Dus restte Draghi niet anders dan kwantitatieve verruiming: het opkopen van obligaties. De academische wereld steunt hem breed. In baanbrekend werk betoogde Milton Friedman, aartsvader der monetaristen, dat de Fed de Grote Depressie had veroorzaakt door de geldhoe-

veelheid met eenderde te laten instorten. Als Friedman nog had geleefd, had hij Draghi een schouderklopje gegeven en hem zelfs 'helikoptergeld' aangeraden: ECB-geld uitdelen aan huishoudens, bedrijven en overheden. Keynesianen als Krugman en Summers vinden opkopen van obligaties geen wondermiddel. De obligatierentes staan al heel laag. Nog lagere rentes leveren weinig meer op. Toch moet iedere kans op wat hogere inflatie en groei worden gegrepen. Ook al ontstaan 'bubbels'; die leiden ook tot hogere bestedingen. Keynesianen zien liever dat overheden meer gaan uitgeven. Dat werkt op zeker, net als Friedmans helikoptergeld. Maar beiden mogen niet van Brussel. Kwantitatieve verruiming werd in Nederland alom afgewezen. Van een dwarse DNB-president Klaas Knot tot een zure minister Dijsselbloem. De meeste politici en journalisten vinden dat Draghi landen belooft voor 'slecht' gedrag. F. Jacobse van De Tegenpartij reïncarneerde als Sybrand Buma van het CDA, die schreef „geen gezeik, iedereen rijk” en „de Zuid-Europese oplossing wordt gekozen”. De Noord-Europese oplossing voor ieder economisch probleem? Monetaire en budgettaire castra-

tie. Bezuinig en hervorm. Het heeft economische problemen groter gemaakt, niet kleiner. Bewijs voor grote schade van bezuinigen in een balansrecessie met ECB-rentes op nul is stelselmatig genegeerd. En hervormingen - hoe wenselijk ook - doen op korte termijn weinig om huishoudens en bedrijven hun schulden te laten aflossen. Als econoom is het nauwelijks te verteren hoe krankzinnig kostbaar het nationaal-economisch masochisme heeft uitgekapt. Het eurogebied is eenzevende van het nationale inkomen kwijtgeraakt ten opzichte van de trendgroei voor de crisis. Een groot deel voor eens en altijd. De eurolanden groeien langzamer dan na de Grote Depressie. Het inkomen staat nog steeds beneden dat van 2008. En de werkloosheid is met 1 op de 20 werknemers gestegen. Dat heeft veel te maken met het gevoerde macro-economische beleid. Beste Arnon, weet jij misschien waarom economische opvattingen door landsgrenzen worden bepaald? En waarom verkiezen Nederlanders en Duitsers straf en stagnatie boven vergeving en vooruitgang?

Hartelijke groet, Bas

Beste Bas

Het kuddedier mens

Politici zijn mensen die vooral aan de volgende verkiezingen denken. Zij gaan niet zozeer uit van economische analyse, maar van beeldvorming waarmee verkiezingen kunnen worden gewonnen of verloren. Het verhaal dat 'ons belastinggeld' wordt gebruikt om luie Grieken te subsidiëren, is een verhaal dat het bij een deel van het electoraat goed zal doen. Wij weten dat dit verhaal niet waar is, maar verhalen hoeven niet waar te zijn om effect te hebben in de realiteit. Dat is een van de problemen waar politici en andere burgers mee kampen: er bestaat weinig of geen verband tussen het waarheidsgehalte van een verhaal en het effect dat dat verhaal heeft op de overtuigingen en gedragingen van mensen. Zo kom je uit bij nationaal-economisch masochisme. Misschien zou iemand moeten vragen: 'Meneer Rutte, wat trekt u zo aan in nationaal-economisch masochisme?' En, zoals je zelf al suggereerde, waar masochisme de kop opsteekt is sadisme nooit ver weg. Er wordt vaak gewezen op het Duitse inflatiespook van de jaren twintig dat zou hebben bijgedragen aan de opkomst van de NSDAP. Dit trau-

ma zou Duitsland nooit te boven zijn gekomen, waardoor het land nog steeds in de greep is van verlamdende angst voor inflatie. Die verklaring is te eenvoudig. In Amerika hebben tegenstanders van Obama's economische politiek ook steeds gewezen op het gevaar van hyperhoge inflatie. We weten wat er gebeurde: de inflatie kwam niet. Uit een uitstekend profiel dat enige tijd geleden in *The New Yorker* stond, bleek dat Merkel een pragmatische vrouw is. Ik vermoed dat zij niet voor nationaal-economisch masochisme heeft gekozen omdat zij daar werkelijk in gelooft, maar om de partij Alternative für Deutschland (AfD) niet meer munitie te geven, om te voorkomen dat het Duitse politieke stelsel ontworpen raakt. De AfD begon overigens als anti-europartij maar dreigt een anti-moslimpartij te worden. Voor sommige mensen is het verschil tussen euro en moslim minimaal. Zij zien in de moslim een euro in mensengedaante. Nog een andere reden waarom sommige politici voor stagnatie en straf kiezen: veel burgers zien in de overheid een alternatieve God en sommige politici zijn zich gaan identificeren met de oud-testa-

mentische God die zoals bekend voortdurend straf uitdeelt aan Zijn volk omdat het niet genoeg van Hem houdt. Enkele politici menen sommige lidstaten van de EU te moeten straffen omdat die lidstaten niet genoeg onderdanige liefde hebben getoond. Kort gezegd: omdat kortstondig nationaal belang zwaarder weegt dan langdurig gezamenlijk belang. Als economen meer invloed willen hebben op beleidsmakers en het nationaal-economisch masochisme wenselijk te bestrijden, zullen ze ook Machiavelli en Freud moeten gaan lezen. Ze zullen hun retorische vermogens moeten verfijnen. Dus ja, laten we Draghi steunen. Kwantitatieve verruiming is geen panacee, maar beter dan niets. En bubbels zijn onvermijdelijk. Het kuddedier mens zal altijd weer naar de bubbel worden gedreven: de begeerte, de waanzin, de hoop. Bubbels zijn ook niet per definitie slecht. Als de doden konden praten zouden ze tegen de levenden zeggen: „Julie leven allemaal in een bubbel.”

Hartelijke groet, Arnon